

NICOLAE PLOSCARIU
ALINA PAVELESCU
MARICEL BARTIC

Istorie

clasa a IV-a

Fișe de lucru

Cuprins

Unitatea 1 • CE ESTE ISTORIA

Timpul istoric și spațiul istoric.....	6
Familia de ieri și de azi.....	8
Copilăria de ieri și de azi.....	10
Comunitatea locală și națională.....	12
RECAPITULARE	14
EVALUARE	16

Unitatea 2 • DIN ANTICHITATE SPRE EVUL MEDIU

Popoare de ieri	18
Dacii și romanii.....	20
Așezări și construcții dacice, grecești și romane	22
Popoare de azi.....	24
Cunoașterea lumii prin călătorii.....	26
RECAPITULARE	28
EVALUARE	30

Unitatea 3 • ZORII EVULUI MEDIU

Formarea statelor medievale românești.....	32
Transilvania, spațiu multietnic	34
Viața cotidiană la sat și oraș în Evul Mediu.....	36
RECAPITULARE	38
EVALUARE.....	40

Unitatea 4 • EVUL MEDIU

Mircea cel Bătrân (1386-1418).....	42
Ștefan cel Mare (1457-1504).....	44
Mihai Viteazul (1593-1601).....	46
Castele și cetăți.....	48
Construcții religioase și ctitorii lor	50
RECAPITULARE	52
EVALUARE.....	54

Unitatea 5 • EPOCA MODERNĂ

Alexandru Ioan Cuza (1859-1866).....	56
Regele Carol I al României (1866-1914)	58
Primul Război Mondial	60
Regele Ferdinand I al României (1914-1927).....	62
România la cumpăna dintre milenii	64
RECAPITULARE	66
EVALUARE.....	68

Recapitulare finală • Evaluare finală.....	70 – 72
Descoperim împreună.....	74
Citim împreună	76
Mic dicționar.....	78

Competențe generale

1. Localizarea în timp și în spațiu a evenimentelor istorice studiate
2. Explorarea surselor relevante pentru a înțelege fapte și evenimente din trecut și din prezent
3. Utilizarea termenilor istorici în diferite situații de comunicare
4. Formarea imaginii pozitive despre sine și despre ceilalți

Competențe specifice

- 1.1. Ordonarea cronologică a unor evenimente din viața familiei, a faptelor prezentate într-o situație de învățare
- 1.2. Localizarea în spațiu a evenimentelor istorice
- 1.3. Recunoașterea preocupării oamenilor pentru raportarea la timp și spațiu
- 2.1. Identificarea de surse istorice, utilizând o varietate de instrumente, inclusiv tehnologiile de informare și comunicare
- 2.2. Aplicarea unor procedee simple de analiză a surselor pentru a identifica informații variate despre trecut
- 2.3. Identificarea, pe baza surselor, a cauzelor, a consecințelor și a elementelor care s-au schimbat sau nu într-o anumită perioadă de timp
- 3.1. Recunoașterea unor termeni istorici în cadrul unor surse accesibile
- 3.2. Utilizarea corectă a termenilor istorici accesibili în situații de comunicare orală și scrisă
- 4.1. Determinarea semnificației unor evenimente din trecut și din prezent
- 4.2. Recunoașterea asemănărilor și deosebirilor dintre sine și celălalt, dintre persoane și grupuri
- 4.3. Manifestarea unei atitudini deschise în cazul unor situații care presupun comunicarea

DEȘTEAPTĂ-TE, ROMÂNE!

de Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!“ strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

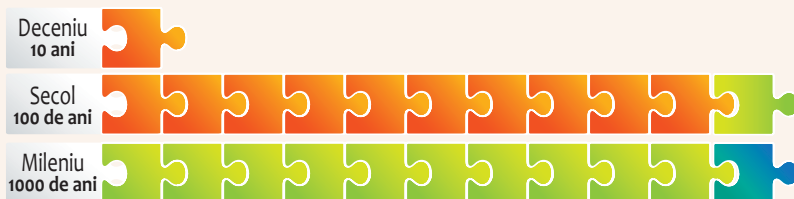
Timpul istoric și spațiul istoric

Aflăm împreună

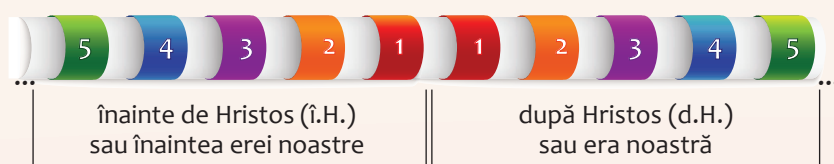
Istoria este știința care se ocupă cu studiul evenimentelor din trecut și, în același timp, este o poveste despre fapte adevărate.

Ca orice poveste, istoria are personaje, se desfășoară pe o perioadă de timp și într-un spațiu geografic.

Timpul istoric curge din vremea cea mai îndepărtată care a putut fi cercetată și până în zilele noastre. Pentru a stabili și a consemna când au avut loc întâmplări petrecute cu zeci, sute sau mii de ani în urmă, oamenii au împărțit timpul în perioade lungi: **decenii, secole, milenii și ere.**

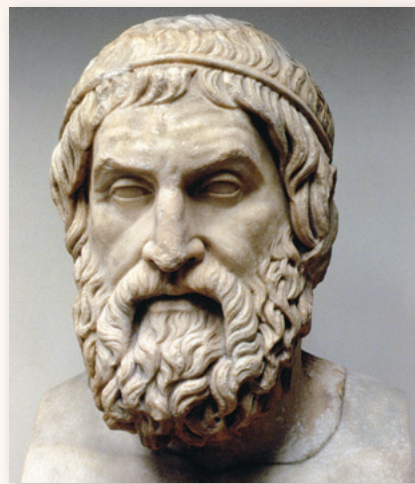

Era este o perioadă de timp care cuprinde mai multe mii de ani. Creștinii calculează erele istorice de la anul nașterii lui Isus Hristos, care este considerat anul 1 al erei noastre.

Spațiul istoric este spațiul geografic cunoscut și locuit de oameni sau spațiul în care s-au petrecut anumite evenimente istorice. Pentru reprezentarea spațiului istoric (ca și a celui geografic), oamenii folosesc **hărțile**. Pentru ca oricine să poată citi hărțile, cartograful folosesc culori, simboluri și semne al căror înțeles este explicat într-o legendă a hărții. Știința întocmirii hărților poartă numele de cartografie.

Pentru a cunoaște și a înțelege evenimentele din trecut, trebuie să cercetăm **sursele** sau **izvoarele istorice**. Acestea pot fi **scrise** (cărți, ziare, documente vechi, inscripții, hărți, monede) sau **nescrise** (unelte, podoabe, arme, fotografii, ilustrații, monumente, construcții vechi). Sursele istorice se păstrează în biblioteci, arhive sau în muzee.

Herodot, istoric grec, este considerat părintele istoriei. Titlul lucrării sale, „Istoriile”, a dat numele acestei discipline.

Muzeul de istorie

Hartă a Europei de la 1482

Monedă grecească din Antichitate

Cărți din anul 1385

Atelier de lucru

1. Scrie deasupra fiecărei săgeți, în ordine, anii care au trecut începând cu anul nașterii tale și până în anul în care ne aflăm.

- a. Câți ani ai amplinit? _____
 b. Câte decenii sunt cuprinse în vârsta pe care o ai? _____

2. Așază în ordine etapele din viața unui om: *tinerete, adolescență, copilărie, bătrânețe, maturitate.*

3. Completează spațiile libere cu unități de măsură a timpului potrivite.

10 ani _____ 20 de ani _____
 10 decenii _____ 300 de ani _____
 două secole _____ 1 000 de ani _____

4. Observă imaginile de mai jos. Scrie în dreptul fiecărei surse istorice cifrele imaginilor potrivite.

surse istorice scrise – imaginile cu numerele: _____

surse istorice nescrise – imaginile cu numerele: _____

Lucru cu sursele istorice

Dacă evenimentele istorice cuprinse între anii 201 – 300 s-au desfășurat în secolul al III-lea, în ce secole s-au desfășurat evenimentele cuprinse între anii prezentați mai jos?

Documentează-te folosind cărți și reviste istorice, apoi scrie răspunsurile în spațiile libere.

a. 1 – 100 b. 101 – 200 c. 1001 – 1100 d. 1101 – 1200

e. 1401 – 1500 f. 1701 – 1800 g. 1801 – 1900 h. 1901 – 2000

Familia de ieri și de azi

Aflăm împreună

Familia este formată din persoane între care există relații de rudenie. Frații și surorile dintr-o familie, verii și verișoarele aparțin aceleiași generații. Generația dinainte este cea a părinților, iar generația dinaintea celei a părinților este aceea a bunicilor.

De-a lungul timpului s-a vorbit despre o „familie mare”, unde pot trăi împreună, în același spațiu, mai multe generații și despre o „familie mică”, cu un număr de membri mai restrâns.

Părinții biologici (părinții naturali) sunt cei care dau naștere copilului. **Părinții adoptivi** sunt cei care au în grijă copiii pe care nu ei i-au născut. **Părintele vitreg** este persoana care se căsătorește cu unul dintre părinții biologici ai unui copil. Părinții adoptivi și cei vitregi au aceleași îndatoriri în creșterea și educația copiilor ca și părinții naturali. Copiii fără unul sau ambii dintre părinți pot fi crescuți de bunici sau de către alți membri ai familiei.

Istoria familiei este alcătuită din toate evenimentele care se produc în viața membrilor care o alcătuiesc într-o anumită perioadă de timp. Albumul de familie, scrisorile și documentele vechi, poveștile celor în vârstă sunt surse din care se pot afla multe informații legate de istoria unei familii.

Deși se aseamănă în multe privințe, nu toate familiile sunt la fel. În trecut, familia era proprietatea bărbatului: soția, copiii și tot avutul erau în stăpânirea tatălui.

De asemenea, în anumite perioade istorice, tatăl era cel care era responsabil pentru a asigura veniturile necesare gospodăriei, pe când mama avea grijă de casă și era răspunzătoare pentru creșterea și educarea copiilor.

În zilele noastre, în multe familii, amândoi părinții merg la serviciu. Ei își impart responsabilitățile privind veniturile familiei, treburile casei și își impart și obligațiile pe care le au față de copii.

Muzeul de istorie

Familie românească în prima parte a secolului al XX-lea

Nuntă românească în prima parte a secolului al XX-lea

Familie contemporană

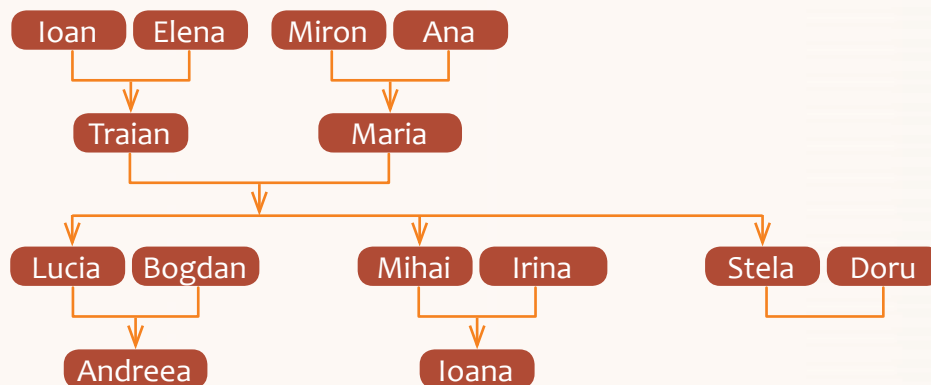
Documente istorice

„... Bunicul a fost primar și decanul avocaților, bunicul a fost decorat: decorațiile le ține bunica în șifonieră, și portretul bunicului, din salon, pe tot pieptul fracului... . Bunica a fost și ea tânără, adică a fost mireasă când bunicul nu era bunic, când tata nu era tată, și când copiii tatei nu erau deloc... . Lumea spune bunicii «Coana Elencu» și bunicului «Cuconu Alecu». Iar bunicii între ei își spun «Alecu» și «Elencu», și nu-și vorbesc cu «tu» ca tata și cu mama, ci cu «mama», ca și cum ar fi în vizită unul la altul... .“

(Ionel Teodoreanu, Bunicul a fost, bunica este)

Atelier de lucru

1. Observă arborele genealogic de mai jos, apoi rezolvă cerințele date.

a. Din câte generații este formată familia reprezentată?

b. Scrie numele a trei dintre copiii bunicii și numele a doi nepoți ai bunicii.

c. Scrie numele unui unchi al Andreei.

2. Colorează casetele din dreptul enunțurilor adevărate.

- Între membrii familiei se stabilesc relații de rudenie.
- Tu și verii tăi faceți parte din generații diferite.
- Generația dinaintea celei a părinților tăi este generația bunicii.
- În familie, copiii au numai drepturi.
- Părinții au responsabilități egale în ceea ce privește creșterea copiilor.
- Părintele adoptiv este părintele biologic al copilului.
- Părinții adoptivi și cei vitregi au aceleași îndatoriri față de copii ca și părinții naturali.

Lucru cu sursele istorice

Citește cu atenție fragmentul care urmează, apoi completează spațiile libere alegând cuvintele potrivite din șirul următor: *ocrotire, educarea, egalitatea, statului, creșterea, familia*.

„(1) _____ se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe _____ acestora, precum și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura _____ și _____ copiilor lor.

(2) Familia are dreptul la _____ din partea societății și a _____.”
(Articolul 258 din Codul civil)

Copilăria de ieri și de azi

Aflăm împreună

Viața copiilor se desfășoară în strânsă legătură cu regulile de conviețuire din familie și comunitate și cu felul în care statul le protejează drepturile. Educația și pregătirea copiilor pentru viața de adulți sunt responsabilități ale familiei și societății.

Astăzi, la fel ca în trecut, familia are rolul de a se îngriji de bunăstarea și de educația copiilor.

În primii ani de viață, copiii sunt educați de către membrii familiei. În trecut, de acest lucru se ocupau, în familiile bogate, bonele sau guvernantele.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, fetele și băieții au început să meargă la școală în mod obligatoriu. Totuși, educația celor mai mulți copii săraci nu trecea mai departe de învățământul primar. Încă de mici, ei munceau alături de membrii familiei sau se angajau ca ucenici pentru a învăța o meserie. De multe ori, dacă își permiteau, părinții preferau să plătească pentru educația băieților. Fetele învățau de la mamele lor cele necesare despre întreținerea gospodăriei și creșterea copiilor.

Spre sfârșitul secolului al XIX-lea societatea a început să fie preocupată nu numai de sănătatea și educația, ci și de drepturile copilului. În zilele noastre, aceste drepturi sunt ocrotite atât de legi naționale, cât și de legi internaționale.

Convenția asupra Drepturilor Copilului se referă la nevoile de bază ale copiilor de pretutindeni: dreptul la viață, dreptul de a se dezvolta, dreptul la protecție față de influențele dăunătoare, dreptul de a fi protejați de abuz și exploatare, dreptul de a participa la viața de familie, viața culturală și socială.

Documente istorice

„...Ce-i pasă copilului când mama și tata se gândesc la neajunsurile vieții, la ce poate să le aducă ziua de mâine, sau că-i frământă alte gânduri pline de îngrijire. Copilul, încălecat pe bățul său, gândește că se află călare pe un cal de cei mai strășnici, pe care aleargă, cu voie bună, și-l bate cu biciul și-l strunește cu tot dinadinsul, și răcnește la el din toată inima, de-ți ia auzul; și de cade jos, crede că l-a trântit calul, și pe băț își descarcă mânia în toată puterea cuvântului...”

Așa eram eu la vârsta cea fericită, și așa cred că au fost toți copiii, de când îi lumea asta și pământul, măcar să zică cine ce-a zice... .“

(Ion Creangă, Amintiri din copilărie)

Muzeul de istorie

Copii la școală, 1938

Fetiță cu jucării, prima parte a secolului al XX-lea

Copii în clasă

Atelier de lucru

1. Precizează câte o asemănare și o deosebire dintre viața copiilor din trecut și cea a copiilor din zilele noastre.

2. Așază drepturile copilului din lista de mai jos în ordinea pe care tu o consideri cea mai potrivită. Argumentează alegerea ta.

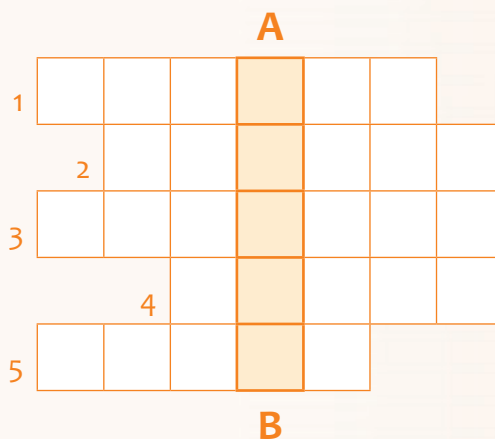
- dreptul la sănătate locul 1 _____
- dreptul la educație locul 2 _____
- dreptul la joacă locul 3 _____
- dreptul la viață locul 4 _____

3. Imaginează-ți că ai puterea de a da timpul înapoi. Care sunt lucrurile legate de copilăria ta pe care ai vrea să le schimbi. De ce?

4. Completează rebusul alăturat. Scrie cuvântul descoperit pe verticala A – B.

1. Viitor, prezent și
2. Au început să meargă în mod obligatoriu la ...
 abia în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.
3. ... pentru opiniile personale ale copilului.
4. Primul dintre drepturile copilului.
5. Un om matur sau

A – B _____

Lucru cu sursele istorice

Roagă un adult din familia ta să îți precizeze patru diferențe dintre copilăria sa și cea a copiilor din zilele noastre. Notează aceste diferențe în spațiul dat.

Comunitatea locală și națională

Aflăm împreună

Oamenii nu trăiesc izolați unii de ceilalți. Dimpotrivă, ei au trăit în permanență în grupuri mai mari sau mai mici: familia, grupul de prieteni, grupul de joacă etc. În toate aceste grupuri, cei care le alcătuiesc au interese, credințe, obiceiuri și reguli de viață comune. Astfel de grupuri poartă numele de **comunități**.

O **comunitate locală** ocupă un anumit teritoriu. În funcție de felul în care sunt organizate, de numărul de locuitori și de ocupațiile acestora, comunitățile locale pot fi **urbane** (orașe) sau **rurale** (comune și sate). De obicei, orașele au un număr mare de locuitori. Aceștia lucrează în domeniul serviciilor, al industriei, al comerțului sau în alte domenii de activitate

Numărul locuitorilor care trăiesc într-o comunitate rurală este mai mic. La țară, oamenii se ocupă în special cu agricultura.

În fiecare localitate există instituții publice, cu rol în administrarea treburilor localității (primăria), în ordine publică (poliție), în educație (școala), în sănătate (unitățile medicale), în cultură (biblioteci, teatre, muzee).

Fiecare localitate are un trecut și o istorie. Cunoscând istoria comunității căreia îi aparții, înțelegi mai bine viața, obiceiurile, credințele și tradițiile oamenilor care o locuiesc.

Persoanele născute în România devin **cetățeni** ai statului român. Ei aparțin, prin urmare, **comunității naționale**. Ca toate celelalte state din lume, România are simboluri proprii: imnul, drapelul, ziua națională, stema.

În România, alături de cetățeni de **naționalitate română** trăiesc cetățeni care au alte naționalități. Maghiarii, germanii, romii, ucrainenii, turcii, tătarii, armenii, lipovenii, evreii, sârbii sunt cetățeni ai țării noastre care formează **minoritățile etnice naționale**.

Documente istorice

„... România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială... .

... Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase... .“

(Constituția României, articolele 4 și 6)

Muzeul de istorie

Români din Maramureș

Reprezentanți ai minorității ucrainiene

Reprezentanți ai minorității lipovene

Atelier de lucru

1. Completează tabelul de mai jos cu trăsăturile proprii comunității rurale și urbane și trăsăturile comune ale acestora.

comunitatea rurală trăsături specifice	trăsături comune	comunitatea urbană trăsături specifice

2. Imaginează-ți că ești ales primar al localității tale. Care sunt schimbările pe care ai dori să le faci în ceea ce privește aspectul localității și viața locuitorilor ei?

3. Răspunde, în spațiile libere la întrebările date.

- Pe ce dată serbăm Ziua Națională a României?

- Care este titlul imnului national al României?

- Ce grupuri etnice trăiesc în localitatea în care locuiești?

- Tu cărui grup etnic îi aparții? Care este limba ta maternă?

4. LUCRĂM ÎN ECHIPĂ

- Realizați o listă a instituțiilor publice și a locurilor importante din localitatea în care trăiți. Pentru fiecare dintre acestea, arătați de ce sunt importante pentru viața locuitorilor comunității.

Lucru cu sursele istorice

Consemnează informații legate de istoria localității tale, adunate din cărți și reviste istorice, ori culese de la persoane mai în vârstă. Roagă un adult să te ajute.
